

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICHESATÍRICH

HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITHRARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas.
Cuba y Puerto Rico, 4.—Estranger, 5.

CAPS DE BROT.

JOSEPH AMAT.

Un advocat de Figueras,
fins avuy sòls conegut
com à lletrat discretíssim
y lliberal convensut.

Ferma despoli forçada,
drama estrenat recientment,
nos l' ha donat à coneixe
com à escriptor de talent.

CRÓNICA.

Mar y cel, à Madrit.

Los que tenen la costum de burlarse de las infulas madrilenyas, ja no podrán dir que 'ls habitants de la Vila y Còrt, los dominadors de nostra Espanya centralisada no han vist més *mar* que l'estany gran del Retiro.

Un poeta catalá, un dels adalits més fermes de la nostra renaixensa 'ls ha portat lo *Mar* à domicili, y no sols lo *Mar* sino 'l *Cel*.

¡Cóm s' ho podían esperar los *madrilenys*! ¡Cóm s' ho podían imaginar may los catalanistas de la corda tivanta, de las rancunias seculares é indomables!

Y no obstant aixís ha sigut, en honra de Catalunya, per admiració de Castella y gloria d'Espanya.

Una vegada més s' ha demostrat que la poesia verdadera, sentida, inspirada es la manifestació més noble y efíca del regionalisme: avuy sabem per experiencia que 's fa més camí ab una magnífica producció literaria, ab un drama trágich tan excelent com *Mar y Cel*, que ab l'organissació del catalanisme militant en lo sentit d'enfondir vallas, aixecar barreras y concentrar exageracions catalanistas.

Digueren los antichs que la música à las feras domestica, y actualment pot assegurar-se, que no solament la música, sino també la poesia.

A lo menos tinch presentit que la representació de la tragedia de Guimerá en lo *Teatro Español* de Madrit, coronada ab un éxit tan extraordinari, tan unánim com lo que acaba de obtenir, será 'l preludi de una reconciliació entre dos regións espanyolas, que algú tenia per radicalment incompatibles.

Ni Guimerá s' ha desdenyat de sometre una de sas millors produccions al judici del públich de Madrit, ni 'l públich de Madrit ha tingut lo menor inconvenient en aplaudir ab entussiasme lo qu' era digne de aplauso delirant.

Com en la tragedia del poeta catalá, comensa à ovirarse l'unió de dos cosas tan inmensas, com lo *Mar* y 'l *Cel*, en la ratlla del horisó. Tal com en la mateixa tragedia acaban per estimarse dos sérs com Said y Blanca, separats per los odis de rassa y las diferencias religiosas, aixís mateix poden estimarse de cor dos pobles que tenen menos motius per viure divorciats que 'ls dos héroes de la tragedia catalana.

Said—ó siga la poesia catalana de Guimerá viril y farrenya—ha abrassat à la delicada Blanca, y aquesta que avants l'odiava, que fins volia matarlo, l'ha omplert de caricias y afalachs, desvaneixentse al sol del amor los tempestuosos núvols de la prevenció y del fanatisme.

Mirada de aquesta manera especial, la tragedia *Mar y cel*, queda transformada en un símbol.

Algú recorda que 'l poeta Guimerá s' ha distingit casi sempre més que pèl seu catalanisme, pèl seu anti castellanisme.

Y no obstant, si un poeta existeix à Catalunya que pèl calor volcánich del seu temperament y per la seva propensió invencible envers la metàfora y la imatge grandiosa puga avenirse millor que cap altre al geni castellá, aquest poeta es l'autor de *Mar y cel*.

Mar y cel obra forjada en las fornals de la robusta inspiració catalana, tenint del catalá la

concisió, 'l vigor y la energia, enclou no obstant en lo seu fons tendencias, sentiments y voladas tan bèn avingudas al gust especial de la gent de Castella, que més no poden serho.

Un' anàlisis de la tragedia bastaría à demostrarho, apart de que la impressió general, lo que 'ls pintors ne dirían lo topo, té la fastuositat de tochs y ofereix lo carácter de aquells hermosos quadros que son gala de la paleta de Rosales y Pradilla.

Per aquest motiu, sens dupte, fins passada pàl cedás de una traducció, que será tan esmerada com vulgan, pero que al fi es una traducció; fins perdent al ser traduhida una gran part del vigor nadiu, ha conservat condicions suficientes pera causar l'encís y produhir l'entussiasme del públich de Madrit, y pera fer dir à la majoria dels crítichs y revisters:

—Aquesta no es una obra regional... es espanyola... es universal.

No s' han atrevit à dir:—Es castellana.

Ara vajan à explicar com l'esperit més anticastellá que 's distingeix entre las filas del catalanisme militant, concebeix y escriu expontáneament, sense pretendr'ho, sense buscarho, las produccions que tot y sent catalanas per son llenguatge, millor poden avenirse per son carácter y per son geni als gustos de la gent de Castella.

De contrassentits y antitessis per aquest estil, lo mon n' es plé.

* *

De totas maneras, la literatura catalana está d' enhorabona y Catalunya déu al poeta Guimerá lo tribut que 's dispensa sempre als grans conquistadors.

No es poch trascendental la seva victoria.

Las lletres catalanas, miradas ab injust desdeny s' obran pas y son cada dia més consideradas. Rompre ab tant esclat la prevenció que en contra d' ellas existia principalmente à Madrit, implica un triunfo bril'antísim.

Sentir à dir, com s' ha dit ab motiu de la representació de *Mar y Cel*:—«Lo teatro espanyol se regenera», constituheix una gloria que ha de omplirnos de legítim orgull.

Ja no dirán, com deyan, que à Catalunya tan sols sabem fer panyos y teixits de cotó. Sabém fer art, sabem fer literatura. Y en un periodo de general decrepitud, en que 'l fiamenquisme está ensenyorit completament de la escena castellana, en que 'ls autors de més nota s' abandonan à un desfalliment estéril, veure que de Catalunya arriban à Madrit corrents de regeneració teatral tan poderosas, tan brillants, tan sanas, ha d' envanirnos y animarnos à perseverar en la senda comensada.

Veus' aquí com la influencia de Catalunya, reduhida fins ara à las esferas de l'activitat material, pot deixarse sentir en un ordre tan elevat, com ho es sempre 'l cultiu de la literatura.

* *

Y es inútil que li digan al poeta:

—¿Per qué no escriu en castellá?

Guimerá podria respondre als que tal pregunta li dirigeixen:

—¿Y per qué no escriuhen vostés en catalá?

En aquest punt, estém tants à tants.

Per escriure 'ls castelláns en catalá, haurían de aprendre un llenguatge per ells extrany que no es lo que han mamat en los mugróns materns.

¡TOTS SON IGUALS!

—Senyor Arcalde: Deixis de ponts, museos y exposicions, per ara: primer arreglins la ciutat, que de lluhir y divertirnos, ja 'n parlarem després.

que no es lo llenguatge misteriós del esperit en que concebeixen y en que donan forma interna á las ideas de son cervell y á las expansions del seu cor. Fins possehin: lo catalá, haurian de fer un gran esforç en traduhir los seus pensaments. Aquests sortirian debilitats, atenuats, esbravats, sense aquell calor de vida natural qu' es l' encis de tota producció directa.

Igual los literats cataláns: ab los mateixos inconvenients, ab las mateixas dificultats havian de topar, si pretenguessen escriure en castellá lo qu' en catalá concebeixen. En castellá may hauria escrit Guimerá son *Mar y Cel*. Los idiomas s' aprenen gramaticalment, es veritat; pero l' essencia intima de una llengua, aquells matisos indefinibles que constituheixen un dels primers recursos de tot literat, no s' adquireixen ab l' estudi, s' han de possehir de natura, com la inspiració, com lo geni.

Apart de aixó no está demostrada de sobras la aptitud y la idoneitat de la llengua catalana

pèl cultiu de tots los géneros literaris? ¿A qué, donchs, pretendre privar al arbre de la literatura espanyola de aquesta branca que tan saborosos fruyts produheix? ¿A qué una mutilació tan injustificada?

¿S' alega que 'l castellá son més en número 'ls espanyols que 'l parlan y l' entenen que no 'l catalá? No es una rahó convincent. Seguint aquest criteri, millor qu' escriure en castellá seria escriure en francès, llengua més universalment compresa. ¿Per qué no escriuhen en francès los que aconsellan al autor de *Mar y Cel* qu' escriga en castellá?

En aquest punt, tot consell, per digne d' agraïment que siga per la seva intenció, resulta completament inútil. Qu' escriga cada hù en la llengua que sápigam y vulgam. La única cosa que cal exigir es que escriga bè.

Per lo demés, aquí Catalunya ho dihém ben clar: «Cada hù s' estima lo seu.»

P. DEL O.

CAPRITXOS DE LA NATURALESA.

Un noble, jovenás y milionari
de molts, molts milióms,
fa vint anys qu' es casat ab una dona
model de perfeccions;
ab tot y está apurant tots los recursos
que fins ab cert perill
aconcella la ciencia y l' experiència
no logran tení un fill.

Y en cambi un manco, jeperut y borni,
que viu de caritats,
marit de una com ell també esguerrada
ab vint anys de casats...
¡si n' han tingut de fills! á mi 'm fa pena
sentirli dir joyós:
—Deu ni dó, com qui ré ja 'n tenim dotze;
¡cada vint mesos... dos!

JOSEPH ROSELLÓ.

PROBA PLENA.

L' Isidro no sabia per qué; pero aquell ditxós
cosí li donava mala espina.

Ja avants del seu matrimoni ab la Carlota, li
havia semblat sorprendre entre ella y 'l cosinet
certa intimitat que la circumstancia de ser co-
sins no justificava del tot.

Aixó va fer que l' endemá de verificat lo casa-
ment cridés á la Carlota á capítul, y, resolt á
tallar per lo sá, li digués ab tota franquesa:

—Jo no crech que la familiaritat que hi ha en-
tre tú y 'l teu cosí Pepet porti la més mínima
quí: sabs de sobras, Carlota, que tinch confiança
en tú y que 'm basta la promesa que acabas de
ferme al peu del altar; pero com la gent es mal
pensada per naturalesa y busca sempre una part
tova per poguerhi clavar las dents, vull evitar
las sévas murmuracions avants de que neixin.
Tú ets casada y tens la feyna á casa; ell es sol-

ter y t' las sévas ocupacions. Que cadascú 's
cuydi de lo seu... y en pau.

—¿Qué vols dir?

—Vull dir senzillament que 'ls teus tractes con-
tinuos ab lo cosinet están acabats del tot. Ni tú
'l necessitas á ell, ni ell t' ha de necessitar á tú.
Jo ja hi pres la precaució de no oferirli la casa;
per lo tant, espero que ni ell nos vindrá á veure
ni tú anirás á véurel á ell.

La Carlota va posarse á riure ab una inge-
nuitat tan adorable, abessant de passada al seu
marit, que l' Isidro va quedar completament des-
cansat y ab la firmissima convicció de que la
intimitat dels dos cosins estava terminada.

Viatjant d' un conegut establiment fabril, tres
senmanas després de celebrat lo matrimoni l'
Isidro 's veje obligat á reempendre las sévas ha-
bituals excursions per provincias.

Al despedirse per primera vegada de la seva
esposa, tan tranquil estava respecte á aquest
punt que ni va creure necessari fer la més mí-
nima alusió á lo del cosinet.

—¿Tardarás molt temps á tornar?—va dirli ella.

—Aquest viatge, com á primer que faig desde
que 'ns hem casat, será curt. Dintre de quinze
días me tindrás aquí altra vegada.

—Millor; t' esperaré en la estació, porque vull
que m' avisis la teva vinguda.—

Pero l' Isidro, per un capritxet de marit encare
en la lluna de mel, va tornar de viatge sobtada-
ment, sense avisar, y no al cap de quinze días,
sino passadas apenas dugas senmanas.

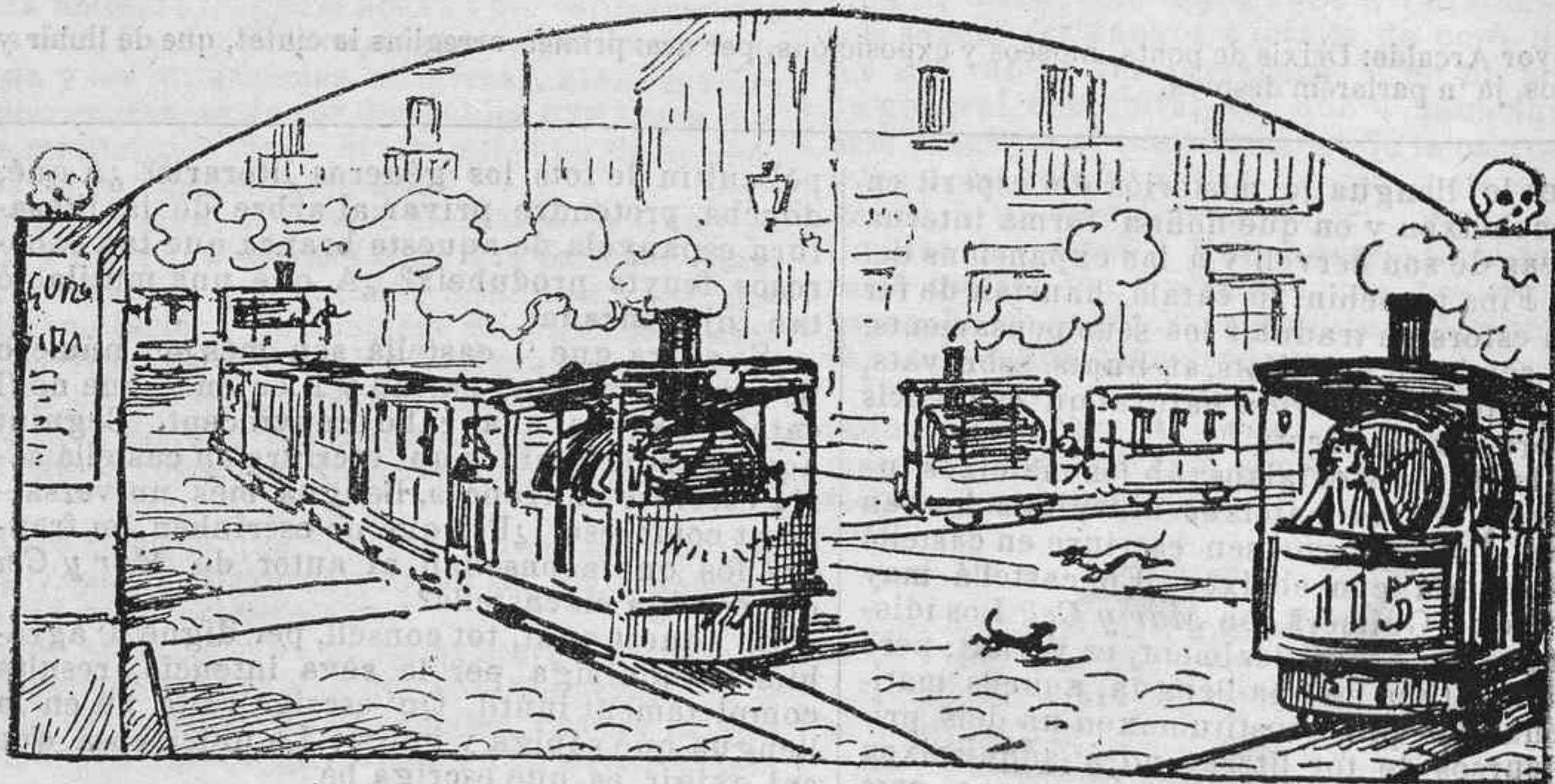
La Carlota 'l va rebre ab los brassos oberts y
després va renyarlo per la seva malifeta.

—¿Cóm es que has fet aixó?—va dirli:—¿qué 't
pensavas trobarme bromejant ab en Pepet, pot-
ser?—

L' Isidro deixá anar una rialla sortida del fons
del cor; rialla de marit satisfet, á qui li sembla
tenir tan segura la senyora deixantla sola, com
portantla penjada al bras tot lo dia.

Passá 'l temps; los viatjes del Isidro van anar
menudejant, y tan aviat era á Barcelona, com á
Madrit, com á Valencia. Sortia en días inopinats,

TRANVIAS DE VAPOR.

Al pas que va Barcelona,
omplint los carrers aixís,
aviat la gent indefensa
no podrá sortir del pis.

corria mitj Espanya y tornava sense avisar, donant la major part de las vegadas una agradable sorpresa a la bona Carlota, que se 'l veyia al seu costat quan se l' imaginava caminant per Bilbao ó recorrent los magatzems de Sevilla.

Tornant l' Isidro d' un d' aquests viatges, una veu amiga ó enemiga—que aixó encare está per resoldre—feu ressuscitar en lo seu cor antigues sospitas completament olvidadas.

—La tèva senyora y en Pepet se veuen y 's parlan... y...

—¿Qui ho ha dit aixó?

—Qui 'ls ha vist passejar junts per certs llocs solitaris. Vigila, espavilat y pósat en guardia.—

Fos realitat, fós calúnnia, l' avis va fer lo seu efecte. Lo dupte, lo malehit dupte grillá altre cop en lo pensament del gelós viatjant.

—Carlota—digué a la seva esposa després d' haver dinat:—parlam ab franquesa... val més que 'm digas la veritat, que no pas que aumentis ab lo fingiment la mèva inquietut.

—Digas—va fer ella ansiosa de debó:—¿qué tens?

—¿Desde quan no has vist al cosí?

—¿A n' en Pepet? Desde 'l dia que vam casarnos.

—¿De serio? ¿Ni per casualitat? Devegadas... podrias haverlo trobat pèl carrer... y com al fi y al cap t' es cosí, no tindria res de particular que t' hi aturassis y hasta que anessiu un tros junts... Contesta ab sinceritat... ¿l' has vist algunes vegadas?... ¿casualment?

—Ni una, ni cap... ni casualment, ni sense ser casual.

—¿M' ho juras?

—T' ho juro; una vegada, mil, las que vulgas...—

L' home va serenarse completament y al ser ocasió torná a sortir a viatje.

Arribat altre cop a Barcelona, després de dos mesos d' ausencia, crasant varios carrers pera dirigir-se a casa seva, l' Isidro s' aturá davant d' una botiga d' estampas, mirá distretament l' aparador y fixant-se de cop en una fotografia que allí estava exposada, llensá un crit y 's precipitá com un boig dintre del establiment.

Deu minuts més tart trucava a la porta del seu pis. L' amorosa Carlota, com si hagués sentit lo seu perfum, corra a obrirlo y extén los braços ab tendres transports d' alegria.

—Espérat—diu ell, sense acceptar l' abraçada:—avants hem de parlar un moment.

—¿Qué tens?—fa la Carlota, assustada de veras:—¿qué 't passa?

—Res. Contesta depressa. ¿Desde quan no has vist a n' en Pepet?

—¿Al cosí? ¿Ja hi torném? No li vist may.

—¿M' ho asseguras?

—T' ho asseguro.

—Donchs porque 't convencis del descaro ab que menteixes, tè, aquí tens aixó.—

Y trayent-se furiós de la butxaca una fotografia, li planta materialment per la cara.

Era una hermosa copia fotogràfica del monument de 'n Clavé. L' artista havia sigut tan feliç en lo seu treball, que a més de apreciarse d' una manera completa tots los pormenors de la obra,

LCS NOUS SOMBREROS.

—A aquest sí que, la vritat, li cau molt proporcionat!

se veyan perfectament en la fotografia las caras de las varias personas que en aquell instant se trobavan a prop del monument.

Entre ellas s' hi distingia ab tota claretat en Pepet y la Carlota, de brasset y menjant-se ab los ulls com dos casats de nou... ¡un verdader idili!...

Dintre de pochihs dias se veurá en los tribunals la causa entaulada per l' Isidro contra la seva esposa Carlota, en virtut de la qual lo marit, a més d' obtenir lo càstich d' ella, espera conseguir la separació legal.

L' única proba que l' Isidro presenta es una fotografia del monument de 'n Clavé.

A. MARCH.

Continúa l' éxit de la obra

MENUDENCIAS

pèl pare A. MARCH

ab dibuixos de Messen MANEL MOLINÉ y 'l retrato del autor

PREU: DOS RALETS.

A UNA NOYA QUE JO SÉ.

Quan veig ta figura estranya,
ta estatura irregular,

lo teu rostre (un exemplar de las raras d' Espanya);
tas mans deproporcionadas,
ta lletja forma del nàs
que per tot arréu ahont vàs
fas esclatá en grans rialladas;
tas dents grossas en excés,
tas orelles com ventalls,
y veig encar qu' en los balls,
pèl teatro y pèls carrés
t' exhibeixes tan rumbosa
mirant sempre de rehull
á tothom, ab un orgull
que 't fá ser més fastigosa,
penso noya, y es vritat,
y pensarho es lo més just,
que has renyit ab lo bon gust
y ab ta propia dignitat:
y á fé 't dich que á mi 'm confon
que havente aixís desayrat
lo Cel, no has abandonat
no la Espanya... no... aquest mon.

D. DELGADO.

¡¡QUÍNA PEGA!!

Com lo traydorot novembre havia clavat una nevada de dos pams de gruixa, feya días que no 'm movia de la vora del foch. Allí en l' escon, moix, ensopit y encadernat, contemplava las flamaradas que s' empaytaván xemaneya amunt, y escoltava la ronquera de las ollas y 'ls espetechs de la llenya vercosa que 's cremava.

Pero ¡qué diastre! tot lo día de morros al foch com un tió, m' hi consumia y volia, feya días, sortir de aquell endropiment, revifarmhi, doná 'l tom per la heretat, lluytar ab lo fret cara á cara; empro ¡carafó! quan al demati deixava la suau escalfor del llit y tot arronsat com un cuch me 'n anava á fer gargots á 'ls entelats vidres de la finestra pera veure quin temps feya, y ovirava 'ls conreus rasos de neu, 'ls arbres del bosch blanchs, desdernagats pèl pés de la mateixa, y 'ls pollancre y 'ls oms del pastorim, nusos, es-

carits y tremolosos, en compte de agafar la escopeta y anarmen á seguir rastres, corria cap á la cuyna á barrejar-me ab los gossos que malhumorats com jo mateix no movian las potas de la vora del caliu en tot lo dia.

No lluny de casa, hi ha una serra cuberta d' alzinás que á l' hivern se carregan de aglans tant com poden, y com en aqueix temps los tudóns no troban per las quintanas cap mica de llegúm, hi acudeixen á centenars per omplirse 'l pap de gom á gom de aquell fruyt bosquetá.

Barrejat ab las alzinás hi ha un roure molt gros, vell, sacallut, de gran brancada, y que quan lo fret lo despulla de cap á peus sembla la carcanada d' un gegant corsecat per las glasadadas.

Los tudóns, cad' any 'l fan servir de reposador; afillerats per las brancas, atalayan si la serra está deserta avants de tastar las aglans, y quan ja n' están bèn tips hi tornan á pendre 'l sol y á espussarsbi contents y alegres.

Aquells días tan tristos de que avants he parlat, á la fi 's varen acabar; la boyrada llisa y plorosa s' aná esclarissant, altra vegada 'l sol va fer sòn camí en la blavor del cel y la neu ja se havia fos per las soleyas y sols per recordansa 'n quedava alguna llepada en las voreras dels torrents, hivern é istiu sempre frescos y ombri-vols.

Desitjós d' estirar las camas una tarde, portant aquell roure de la serra en lo magí, engarlandat de tudóns, ab los penhuchs y las sabatas ferradas, lo tapabocas rotllat al coll, la barretina encasquetada fins al clatell, lo sarró á l' esquena y la escopeta á l' espatlla, tris tras, tris tras, desafiant al griso que tallava com un ganivet y trayent per la boca una fumada com un forn rajoler, vaig arribar al peu d' aquell avi de la serra, sense, com aquell qui diu, adonarmen.

Ab quatre esgarrapadas vaig arreglarme l' aguayt dintre una brolla, y assentat damunt lo tapabocas vaig caragolarhi 'l cigarret. ¡Llamp del sostre, y quin fret més endemoniat hi apretava! Lo canó de l' escopeta estava gelat com un caramell de glas; l' ayret me tallava 'ls lla-

Or y ví legítim: ja poden buscá,
en aquesta terra ningú 'n trobará.

bis; las mans se 'm tornavan moradas y petava de dents sense voler.

De tan en tan creya sentir la fressa de una remada de tudóns, pero ¡ca! era una manxada de vent més forta que las altras que arrancava alguna fulla d' alzina y feya tremolar aquell rourás que jo de fit a fit y enfredolat m' aguaytava.

Tossut com una mula guita, y tenint present alló que diuhen:—«la perfidia mata la cassa»,—avants de donarme per vensut vaig acudir al recurs extrem de fer una mica de foch, medi que altras vegadas m' havia donat bons resultats.

Aixís es, que balb com un galápat y ab la goteta que 'm feya pessigollas al cap del nas, vaig apilotar un grapat de fullaraca y uns quants tronquets sechs.

Després de gastarhi mitja capsa de mistos, va comensar a gronxar una flamaradeta petita, humil, esmortuida, pero que aná creixent fins a tal punt, que tinguí que privarli d' enlayrarse per que no 'm descobris als tudóns sí per acás venian.

Aquell focarret petit y neulat com era, 'm donava molt consol; jo 'l cuydava ab carinyo, 'l covava com una lloca al poll, y ell en cambi m' encomanava una escalfor suau, dolça, que m' alegrava 'l cor y 'm reviscolava.

Quan menos m' ho pensava tot de un plegat una remada inmensa de tudóns va rebátrer sobre 'l roure, que 'n quedá cubert. Llavoras, oblidantme del fret y del foch, poch a poch m' hi vaig anar girant, girant, tot acostantme la culata a l' espatlla. Quan ja m' he hi havia engalatat, y sotregantme 'l cor y retenintme l' alé, anava a pegar ganxada ¡vatura 'l mon dolent y 'ls dimonis del infern! uns paperots que duya al filat del sarró se m' abrandan, una fiamarada 'm va arribar al clatell, m' also esferehit, los tudóns arrencan la volada esparverats, llenso l' escopeta qui sab ahont, y sort vaig tenir de rebátre prompte d' esquena a terra y revolcar-me com un goday, ó si no, ¡no havia remey! aquell dia moria socarrat.

A la vetllada, a la vora del foch, condolintme de la cohissó que 'm feya 'l clatell y dels esborranchs que m' havia fet al gech, lo pare 'm va dir:

—Noy, no siguis ase; a l' hivern, si vols estar calent a l' aguayt, te n' hi portas una estufa.—

QUIM ARTIGAYRE.

¡CELOS!

Desde l' sant dia que vaig casarme lo mal dels celos me va minant; no sé com ferho, per tot veig banyas y l' barret sempre me 'l trobo gran.

Jo prou indago d' ahont deriva però fins ara no n' he tret rés:

mentres la dona diu que m' estima la sogra exclama:—Vés, ximple vés.—

Però l' mèu dupte que sab de veras la breu carrera de mon destí, me diu ab sorna y a cau d' orella:

—Ella t' enganya y no sabs ab qui.—

Fins qu' una volta per disort mèva atret dels celos pèl brinós cuch, van poguer veure, l' infiel esposa d' un altre en brassos, mos propis ulls.

Va sè una tarde que vaig seguirla,

vegi qu' entrava... ¿saben ahont?
(¡Fa horror pensarhi!)... A casa l' home de la fulana de un servidor.

MAYET.

LLIBRES.

MONTALBA.—*Novela catalano rossellonesa* de CARLES BOSCH DE LA TRINXERIA.—Llegint aquest llibre se respira l' ambient del Pirineu. En la regió pirenaica 's desrolla l' acció de la novela, part en la masia de Montalba, part en l' establiment balneari de *Amelie*. Una serie de paissatjes y quadros pintats de mà mestra forman son principal encís. Los personatjes que dintre de aquest medi 's mouhen, tenen també una realitat encantadora, un relleu extraordinari, una vida verdadera.

Se tracta de la primera volada de un jove qu' eixint del colégi se 'n va a viure ab lo seu pare en la masia de Montalba. La vida del camp está sorpresa ab la major veritat. Lo lector s' hi troba. Assisteix a las excursions que fa l' hereuhet Margenada, visita l' abet del os, pren siti al escón de la llar participant de las expansions de pastors y llenyaters.

Després l' hereuhet se 'n va a passar una temporada a *Amelie*, ahont se despertan los amors que havia concebit per Cristina, senyoreta de Barcelona, fins que coneixent a Fanny, una *demi-mondaine* de París, s' enamora també d' ella, encare que ab un amor bèn diferent del altre. Lo primer es l' amor de l' ánima; 'l segón lo dels sentits. Mogut per aquesta doble passió, l' héroe de la novela divaga, constantment, lluyta, sofreix y fa sufrir. Per últim se veu lo desengany; pero ja no es a temps de salvar la vida de la Cristineta, la qual mor' de una malaltia, consecuencia de sa dolorosa passió de ánim.

La novela está molt bèn imaginada, se desrolla ab gran naturalitat, y si no té 'ls vols de las grans concepcions de aquest género de literatura, reuneix en cambi condicions superiors que s' avaloran ab la descripció dels llochs, ab la pintura de tipos y personatjes, y ab una fonda emoció de que tota ella está impregnada.

Lo Sr. Bosch de la Trinxeria 'ns fa viure materialment dintre del seu llibre; 'ns infiltra l' assumpto y 'ns dona dels personatjes un coneixement tan precís y perfecte, que creyém trobarnos davant d' ells y contemplarlos en realitat, de tal manera que 'l recort que suscitan es d' aquells que no s' esborran.

Coloquem, donchs, aquesta novela, entre las millors que ha produhit la moderna literatura catalana, com tenim al Sr. Bosch de la Trinxeria per un dels escriptors catalans més sincers, més ingenuos, més justament enamorats de la terra que 'ls va veure naixer.

Lo Pirineu ell lo coneix com ningú. L' ha recorregut pam a pam, ha alternat ab los seus naturals, sab veure 'l bè y sab traduhir admirablement aquesta visió justa y acertada. Fins en lo llenguatge qu' emplea suscita 'l viu recort de aquell país. Se diria d' ell qu' es un regionalista comarcá, dintre del regionalisme general de Catalunya. Per tal motiu sos llibres, y *Montalba* en primer terme, tenen un encís tan poderós com tot lo qu' es fill de un part felís efectuat sens esforços, ni dolor de cap mena.

L' aygua fresca y cristallina de las montanyas

pirenaicas, aquella aygua tan grata al paladar y que no empapatxa, es la imatge aplicable á la producció literaria del incomparable autor de *Montalba*.

ENSAYO SOBRE EL ARTE DE NAVEGAR POR DEBAJO DEL AGUA, escrito por el inventor del ictíneo ó barco-pea, NARCISO MONTURIOL. Per fi ha sortit á llum l' estudi qu' escrigué l' inventor del ictíneo. La espléndida edició que Monturiol en vida no pogué realisar, l' han costejada los empleats de la Gerencia de la *Companyia Trasatlántica de Barcelona*, y han contribuít al ferho, á realisar més y més la importancia de un dels fills més ilustres, més nobles y desgraciats de la terra catalana.

Lo que Monturiol valia com á home de ciencia y d' estudi, 's pot veure en aquesta lluminosa memoria. L' invent del barco-peix, que sigué l' afany de tota la seva existencia, era fill no del acás, no de tentativas empiricas, no de la casualitat, sino de un criteri rigurosament científich y de un admirable conjunt de coneixements, acumulats á copia de meditacions, estudis y experiencias.

Monturiol apareixia gran quan se llansava ab son ictíneo á navegar per sota l' aygua, sent lo primer que tan colossal empresa acometia de una manera seria y positiva; pero una vegada s' han llegit los fonaments de la seva invenció, la previsió que sempre 'l guiá, l' acert ab que resolgué las infinitas dificultats de un problema tan arduo, la grandesa de Monturiol aumenta y puja de grau, posantse al nivell dels grans homes de nostre sigle.

Mereixen un aplauso entusssiasta los que han tret del olvit l' obra del mestre, donant á llum lo fruyt admirable de la seva concepció, dels seus afanys de tota la vida. Al últim se li ha fet justicia; justicia póstuma; pero justicia al fi.

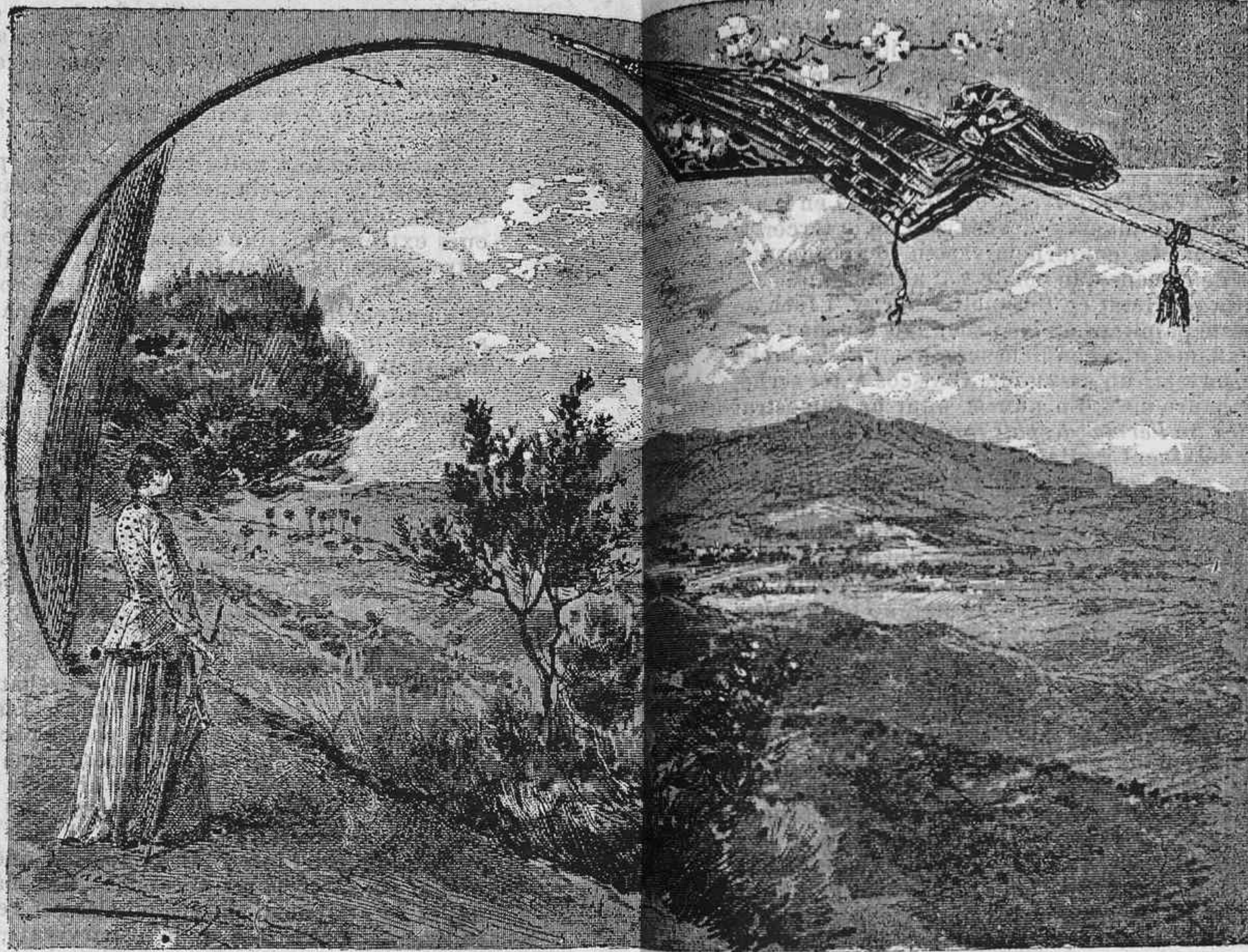
En l' edició que tenim á la vista, primorosament impresa en l' establiment tipogràfich de Henrich y C.^a, hi figura un excelent retrato de Monturiol, rodejat de una orla artística de molt bon gust, composta y dibuixada per lo notable artista Sr. Pahissa.

UNA COMPENSACIÓ.

—En aquesta cantonada es vritat que no hi vench molt, pero ningú pot negarme que hi prenh guapament lo sol.

CATALUNYA PINTORESCA. — MONTALEGRE. (Dibuix de N. Vázquez.)

Horizontes inmensos,
cels d' óptil y foch...
quadros tan hermosos
no 's veuhen en lloch.

Altres llibres rebuts:

L' *HOSTAL DE LA BONICA*, quadret de costums en un acte y en prosa, original de *Victor Brossa y Sangermán*, estrenat últimament ab gran aplauso en lo *Teatro de Novedats*.

∴ *CONTENTS Y ENGANYATS*, comedia en un acte, original y en vers dels senyors *A. Mirabent y M. Mestres*, estrenada també ab éxit en lo mateix teatro.

∴ *¡UN CRIMEN HORROROSO!* frusleria cómica en un acte y en prosa, original de *Serafina Pitarreta*, de la Academia española (de baile), estrenada en lo teatro del Tívoli Villanovés á mitjans d' agost del any passat.

RATA SABIA.

¡QUÉ PRECIÓS!

Quan ne despunta l' aubada
que alegria dona als cors
y 's veuhen las gayas flors
cubertas per la rosada;

quan ix lo esplendorós sol
que l' ample espay il·lumina,
y se sent que alegroy trina
lo festivol russinyol;

quan van brandant las campanas
y arréu son remor se sent
y s' ovira moviment
per montanyas, valls y planas;

quan las aus deixan sos nius
per empendre nova via
y saludan al nou dia
ab sos tendres cants jollus...

Llavors jo, mitj ensopit
per la son que casi 'm mata...
¡vaig prenent lo xacolata
assentadet en món lli!

M. BONAPASTA.

PRINCIPAL.

La hermosa *Geraldine* y 'ls dos *Leopolds* forman lo trípede sobre 'l qual descansa actualment la empresa.

¡Cuidado qu' es guapa la tal *Geraldine!*

LICEO.

L' única novetat de la senmana ha sigut la representació de la *Ebrea*, sumament accidentada.

Siga perque 'l tenor *Gianini* no estava prou bè de salut, per ell claudicá la representació.

En cambi la Sra. d' *Arkel* va estar admirable. Lo tipo de *Raquel* li cau molt bé, y 'l canta fent gala de grans condicions dramáticas y donant al cant las degudas inflexions.

Molt bè va portarse també 'l baix Sr. *Merolés*, fentse aplaudir ab molta justicia.

L' orquesta y 'ls coros ajustats.

Pero 'l conjunt resultá deficient. Sense tenor, no hi ha *Ebrea* possible.

CIRCO.

Continúan los preparatius pera posar en escena la nova producció titulada: *De la noche á la mañana*.

La qual será posada *de la noche á la mañana*: tal vegada demá, dissapte.

ROMEA.

La comedia ó sainete *¡Viva 'l divorci!* es un arreglo de la producció francesa titulada *La boule*. L' arreglo está fet de una manera bastant

SOLTER Y POBRE.

L' home que no t'è muller
ni criada per servirlo,
quan li cau algún botó
ell mateix ha de cusirlo.

groixuda, abundanthi la sal, pero principalment la sal de terrós.

No cal búscarhi finesas de cap género. Certas situacions que no s'avenen ab las nostras costums, ni ab las formas que s'emplean en los tribunals espanyols, com la sessió que ocupa tot l'acte tercer, l'*arreglador* no s'ha donat gayre pena de acomodarlas. Tal com las ha trobadas las ha deixadas.

Pero com l'obra original es garbosa y en la seva estructura revela aquella gracia y aquell *chic* de que 'ls autors francesos solen donarne mostres, ¡*Viva 'l divorci!* resulta una obra divertida y entretinguda, molt apropiada pera pasarhi un bon rató.

Contribuhiren al éxit los actors encarregats dels principals papers: las Sras. Clemente, Sala y Monner; los Srs. Capdevila, Soler, Pinós, Valls y demés que s'esmeraren en lo desempenyo, arrencant tot sovint las riallas del públich.

L'autor siguié cridat á las taulas, y sorti l'*arreglador* Sr. Pous, sens dupte en representació seva.

TIVOLI.

La companyia de sarsuela alterna ab M. Onoffrof y ab Mlle. Dilka, que ab sa fantasia infernal ha proporcionat més varietat encare á las funcions que 's donan en aquest concorregut teatro.

NOVEDATS.

La payesa del Montseny continúa fent lo gasto.

Era d'esperar que se sostindria molt temps en lo cartell, dat qu' es una obra que va caure de peus, y dintre del seu género especial reuneix totas las condicions per interessar y agradar.

CATALUNYA.

Estreno nou: lo de una obra ja una mica vella; pero no representada encare á Barcelona, ab tot y remontarse 'l seu naixement als últims de la passada guerra carlista.

Se titula *El zortzico* y son sus autors los mateixos que més tart han escrit la lletra y la música del celebrat *Monaguillo*; lo Sr. Sánchez Pastor y 'l mestre Marqués.

La producció se ressent de algunas alusions polítiques que per remontarse á la fetxa del seu naixement, avuy semblan una mica endarreridas; en cambi tè la gran ventatja de no flamenquejar poch ni molt, d'estar totalment exempta de xavacanadas y de contenir alguns xistes ben trobats y de bon gust. *El zortzico* es un bonich quadro de costums realsat per una música sentida y delicada.

Se lluhiren molt en son desempenyo la senyoreta Pastor y 'ls Srs. Mesejo y Cerbón.

CALVO Y VICO.

Lo drama catalá *Ferma despoli forçada* resultá lo qu' esperavam: una obra ben concebuda y notablement escrita.

Coneixém al Sr Amat y Capmany, distingit advocat de Figueras y literat de mérit, y 'ns prometiam lo que realment nos doná, un drama interessant, de desarrollo senzill, plé de sobrietat y sense efectes intempestius, ni declamacions campanudas.

L'acció 's desarrolla á últims del sigle XIV, quan ja comensavan á decaure 'ls mals usos dels senyors feudals. Un comte intenta reivindicarlos al tractarse de una nena hermosissima próxima á casarse: la noya se refugia en un convent; y 'l comte, quals desitjos impurs aumentan per

graus, á mida que li escapa la ocasió de satisferralos, invadeix lo convent y ho atropella tot, pera sortirse ab la seva.

Inútil que 'l poder religiós representat per una débil abadessa plena de dignitat se li oposi: ell no cedeix ni davant de Déu. Y quan arriba al punt de apoderarse de la nena fugitiva, 'l nuvi allí present intenta ferirlo, clavant equivocadament son punyal en lo cos de sa estimada.

Lo drama presenta situacions interessantissimas, tals com l'interrogatori del comte en l'acte según y la invassió del convent en lo tercer, y tipos molt ben contornejats: com lo dels dos pagesos de remensa, lo comte y l'abadessa.

Molta sobrietat en tot, molt color, y 'l foch de la passió palpitant en las principals escenas.

Tè ademés una condició sumament apreciable: la de sortejar un assumpto relliscós á tot serho, sense caure may. En aquest punt ha demostrat l'autor de *Ferma despoli forçada* una discreció verdaderament genial.

Una altra qualitat. Qualsevol autor hauria aprofitat l'assumpto per escriure llargas tiradas de versos, plens de imatjes y de requincallas retóricas, ab las quals conquistar aplausos que no faltan may en aquesta especie d'exercicis pirotécnicos. Donchs, lo Sr. Amat, ab tot y saber fer versos, ha escrit lo drama en prosa, y en prosa moderna, molt moguda y ben tallada, precisa y vigorosa, perfectament acomodada á las tendencias del teatro modern. Y á pesar de tot, lo drama tè notable color d'època, lo qual proba las excelents condicions de son autor, pera seguir, com desitjem, la carrera del teatro.

En la execució 's distingiren las Srtas. Juaní y Muntas y 'ls Srs. Arolas y Tressols. Tots los demés actors treballaren ab gust, posant al servey del drama 'ls estímuls de la bona voluntat. No obstant, la producció mereixia ser vestida y posada ab una mica més de propietat, y l'efecte que ha produhit hauria aumentat considerablement.

CIRCO EQUESTRE.

Lo domador Thompson «hace que se vá y vuelve.» Y fá bè de no anarse'n. Los seus elefants constituheixen un dels principals atractius del Circo Equestre. L'altre dia vá donarlos menjar davant del públich. Los pobres animalons se cruspiren la friolera de 1000 llonguets. ¡Quina barra!

Ultimament ha debutat la artista Dolinda de la Plata, essent molt aplaudida.

A falta d'or, bonas son las artistas de plata. Sempre valen més que las de bitllet de Banch.
N. N. N.

¡AMOR ETERN!

En Climent, importunat,
puig la sort ja may li pinta,
lo pobre va entrar en quinta
y va haver de aná á soldat.

Llensant sospirs de dolor,
va pensar ans de partir
per aná al rey á servir,
despedirs' del seu amor.

¿Y com no, si ell adorava
com l'ànima que tenia
á una nena, que valia
més or de lo que pesava?

Son nom bè corria prou,
y no pera res de mal:
per simpàtica y formal,
la pubilla del Masnou.

Y donchs bè, ab penar intern
quan á marxar ja tocavan
ab la pubilla 's juravan
plens de doló', amor etern!

Ningú pot pensar, sols Dèu,
eix cop per ell si fou fort;
pensament, ànima, cor,
en 'quell instant no era sèu.

Mes com lo temps, ruhí, vola,
de partir l' hora tocá,
plorant lo Climent marxá,
y ella ab plors quedá allí sola.

II.

Jo estich de plé en la creencia,
com diu un célebre autor,
que per curá 'l mal d' amor
no hi ha pas res com l' ausencia.

Se compren divinament
que al no veure cada dia
á la qu' un lo cor l' atia
marxi 'l recort totalment.

Y ab en Climent se veu prou,
que al poch temps de servi al rey,
una noya de servey
va ferli encendre foch nou.

No es broma: va al fi arribá
entre brometa y brometa
á estimá á una Francisqueta
ab un amor hasta allá.

Tant, que l' amor á la fi
lo posá del tot malalt,
portantlo en un Hospital,
del qual no 's creya sorti.

Mes allí fou quan va creure
qu' ella l' havia encerat,
puig may en sa enfermetat
ni un trist jorn lo va aná á veure.

Ja carregat d' experiència
del Hospital va sortir
mentres lo jorn va venir
que li van dar la llicència.

III.

No 's pot dir lo goig que sent
al marxar un llicenciat;
sols ho sab qui ha estat soldat;
y per lo tant, en Climent.

Ja tot bategantli 'l cor
de pura y dolsa alegria,
en vers son poble fa via
pensant sols en son amor.

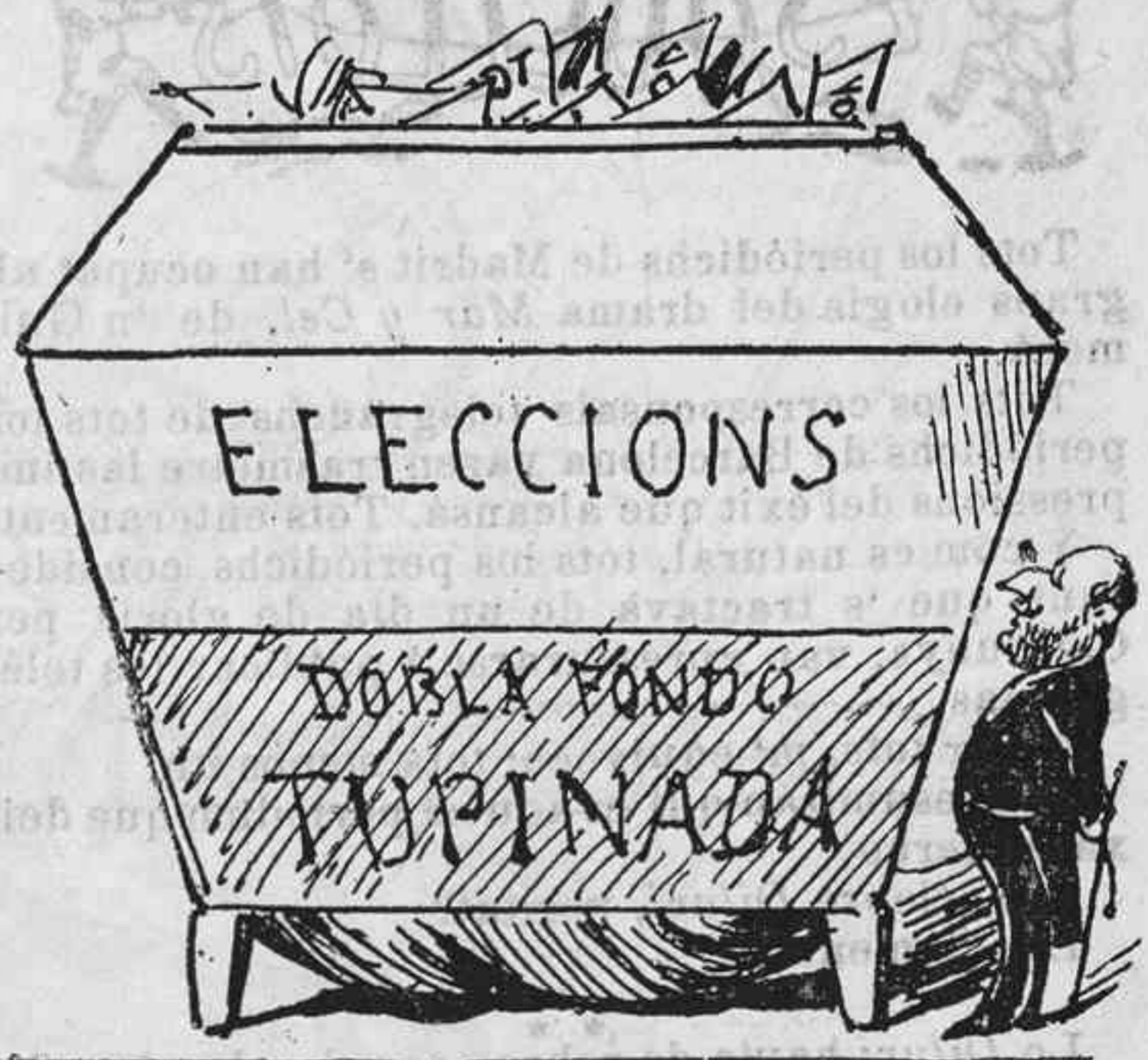
Y pensant, entre ell se diu:
— Si bè es cert que l' hi enganyada,
no obstant ella, ma estimada,
de segur per mí 's desviu.

No hi ha dupte, no tinch por
de que la trobi envilida,
puig l' adèu de despedida
se li va grabar al cor.

Y aixó diu, y aixó murmura
y envers son poble fa via,
pensant tan sols ab sa aymia
qu' es qui li don la ventura.

Mes ay, no hi ha al món mortal
á qui 'l goig li duri un' hora;
al ser del poble á la vora

¿PER QUÉ ALGUNS DEFENSAN L' AGREGACIÓ?

Perque 's pugan fè eleccions
d' una sola tupinada.

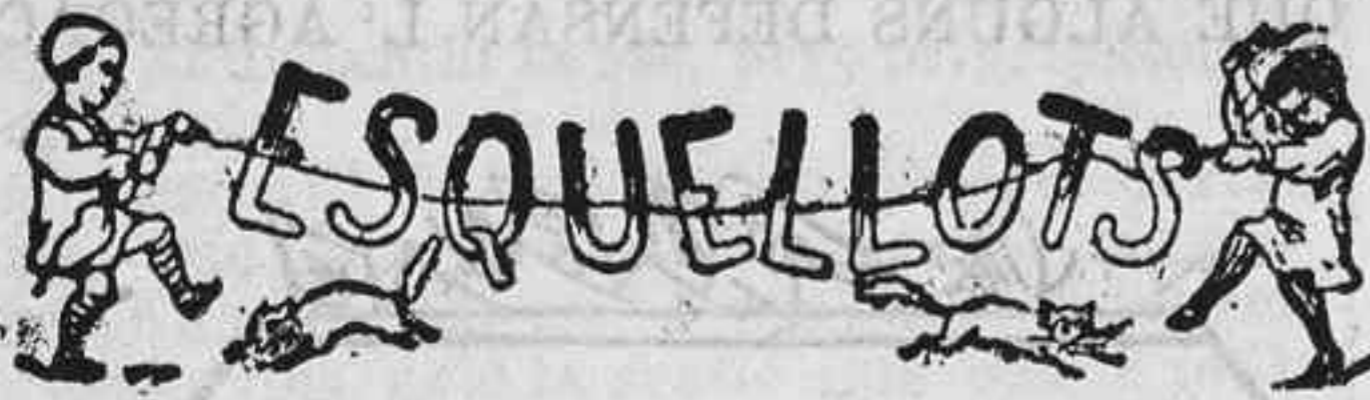

Perque á la gran jerra pública
hi haja més bonita entrada.

li van dar lo cop fatal.

Aquella que ab amor car
aymava com sa animeta,
li diuhen que ha mort, pobreta,
de resultas d' un mal part.

N. TARRIDA.

Tots los periódichs de Madrit s' han ocupat ab grans elogis del drama *Mar y Cel*, de 'n Guimerá.

Tots los corresponsals telegráfichs de tots los periódichs de Barcelona varen trasmetre las impressións del éxit que alcansá. Tots enterament.

Y com es natural, tots los periódichs, considerant que 's tractava de un dia de gloria per Catalunya, van apressurarse á publicar los telégramas.

Al dir tots, m' equivococ: tots menos un.

Ja presumirán qui es aquest periódich que deixá de ferho.

¿Lo célebre *Diluvi*, veritat?

Exactament.

Lo *Diluvi* havia de rebre, com los demés colegas que sostenen lo servey de la premsa associada, 'l corresponent telégrama; pero s' abstinué de insertarlo.

A horas d' ara 'ls suscriptors del *Diluvi* ignoran que s' haja estrenat á Madrit lo drama *Mar y Cel*, valent al seu autor una ovació entussiasta.

Si 'l drama hagués fracassat, de segur que 'l periódich més amatent en donar compte de la cayguda hauria sigut lo célebre *Diluvi*. Ha triunfat, y calla sistemáticamente per la rahó senzilla de que 'l Sr. Guimerá, com casi totas las personas que valen, figuran en l' *index* de aquest periódich insensat, órgano, entre otras malas passións, dels odis africáns, de las rancunias inplacables.

Al obrar com obra 'l *Diluvi*, ja sab lo que 's fa, tota vegada que, respecte á aquest particular, es materialment impossible tornarli la pilota.

¿Quin dels seus redactors se distingeix en lo cultiu de l' oratoria, de la literatura ó de cap altre manifestació de un ordre superior, diferent d' escriure mitja dotzena de gacetillas tan plenas de mala intenció com faltadas de sintaxis?

En aquest concepte es completament indenme. Ell péga de boig ó desprecia, com ho ha fet ara ab lo Sr. Guimerá, sense que materialment sigadable pagarlo ab los mateixos cops ó ab lo mateix despreci.

Los temps aquells que entre 'ls seus redactors contava á D. Fernando Patxot, á D. Joan Cortada, á D. Robert Robert, á D. Joaquim Maria Bartrina, pertanyen ja á la historia: han passat per no tornar may més.

—Ni falta que fan—deuhen d' r los que actualment redactan aquell paper ó l' omplan á copia d' estisoradas, sense citar la procedencia dels traballs copiats.—Ni falta que fan per fer del nostre un dels periódichs més especials de Barcelona.

Lo governador de Barcelona, al manar resseguir varias tabernas, en las quals s' hi ha trobat un verdader arsenal de mixturas y porquerias, ha donat una lliçó á la comissió de almotacenia del Ajuntament.

Ja sabém que aquesta está preparant l' aprobació de un reglament definitiu; pero mentres tant los envenenadors de la salut pública fan de

las sèvas, y 'l consumidor es qui sofreix las conseqüencias.

Es necessari empendre una campanya enérgica.

Lo millor sería que á tals falsificadors se 'ls obligués á absorbir tot lo veneno qu' expenen.

No podém menos de agrahir las següents ratllas que 'ns dedica *La semana cómica*:

«Es un gusto lo que sucede en esta bendita tierra.

»Publicó el suyo hace tres años LA ESQUELLA DE LA TORRATXA: un libro lleno de amenidad, bonito y bien presentado, que obtuvo un éxito grande.

»Hasta entonces á ningún semanario se le había ocurrido aquí publicar Almanaque. Desde entonces lo publican todos.

»Pero no voy á eso: voy á que ahora procuran todos tomarle la delantera al colega catalán. ¡Y eso está mal hecho!

»Porque yo también aproveché la idea. Y publico almanaque. Y procuro venderlo como el primero.

»Pero ¡caramba! espero siempre á que salga el de LA ESQUELLA, que debe ser el primero.

«¡Siquiera, oh colegas, porque fué el que nos trajo las gallinas.»

Aquesta proba de consideració que 'ns dona un periódich tan ilustrat, que sense imitar á ningú, ha sapigut crearse un nom envejable y un lloch distingit dintre de la premsa festiva senmanal, nos obliga á donarli las gracias més afectuosas.

Y á propòsit de *Almanach*.

Lo tenim ja imprés y está enquadernantse ab tota activitat, de manera qu' eixirá á la venta lo próxim dijous, dia 3 de desembre.

Sobre las sèvas condicions sols los dirém que hi figuran la firma de mes de 134 escriptors y traballs artístichs variats deguts á 62 artistes.

Aixís, millorantlo tots los anys, corresponém al gran favor ab que 'l públich acostuma á honrarnos.

Sembla que 'l bisbe Catalá busca la manera de que 'l nombrin cardenal sense tenir de abandonar la diócessis de Barcelona.

Si es que arriba á conseguirho li dirá tota la gent:

—Alsa, amigo, ¡quina breva!

Y ell dirá:—¡Fumém .. Fumém!

La colonia vascongada de Barcelona ha concebut lo projecte de establir aquí un frontó al objecte de introduhir la costúm de jugar á pilota, tan desarrollada en las provincias del Nort.

¿Prosperará aquesta innovació?

¡Qui sab!

De totas maneras es un fet que Catalunya té una gran afició á la pilota. Moltas son las familias que 'n tiran cada dia á l' olla.

En lo carrer Nou de S. Francisco, núm. 25, pistes, nostre estimat amich lo conegut metje de la Casa de Socorro del districte de las Dressanas, D. Guillém López, acaba de inaugurar un *Gabinet traumatológico*, montat ab tots los adelantos de la ciencia y destinat al tractament de luxacions, torceduras, fracturas y lesions produhidas per instruments y máquinas.

L' AMO DEL TEMPS.

Tan aviat se posa núvol,
com fa sol, com plovisqueja:
se veu que l' home es molt vell
y 'l pobre ja repapieja.

Sent aquesta secció de la ciencia de curar una de las especialitats del doctor López, que s' ha trobat en lo servey de la Casa de Socorro ab cassos dels més difícils y espinosos, no cal dir que sense vacilació recomaném lo seu *Gabinet* á tots los que tingan necessitat d' assistencia facultativa en aquest ram.

La consulta está oberta de 2 á 4 de la tarde.

Lo poeta Guimerá era dels que no podian empassarse als castelláns.

Y á pesar de tot á Madrid l' han aplaudit, l' han festejat, li han dispensat los obsequis més afectuosos.

De manera que ara podém dir al autor de *Mar y Cel*:

—Noy, t' está molt bè.

Diumenje doná l' eminent pianista Vidiella son concert, lo primer de la serie de tres que té projectada.

Componian lo programa pessas clássicas escullidíssimas, moltes de las quals no s' havian

sentit may á Barcelona. Intentar la seva execució era una heroicitat. Realisarla de una manera brillantíssima davant de un públich numerós y ferse aplaudir ab calurós entussiasme, aixó sols podia lograrho 'l més inspirat de nostres pianistas.

Lo concert del diumeuje sigué un aconeteixement.

Un entussiasista aplauso á Vidiella.

Y consti que ja m' estich preparant per assistir als dos concerts que faltan, quals programas ó menús se componen tots ells de verdaderas exquisitats. *Boccati di cardinale*.

Llegeixo:

«De San Sebastián se fugá un de aquests dias una senyoreta francesa ab un escombriaire que deixa abandonats á sis fills y á la seva esposa.»

¡Enamorarse de un escombriaire y fugir ab ell!...

Aquí tenen un exemplar autèntich del romanticisme *fin de siècle*.

A Berlin s' han suicidat dos germans banquers que disposavan de quantitats immenses y vivian ab una opulencia inverossimil.

Una vegada acabats los diners seus y 'ls dels altres s' han clavat un tiro.

Está vist: per curar certs empatxos, lo millor purgant es una pildora de plom.

Los municipals han rebut ordre de anar sempre ab uniforme, estigan ó no estigan de servey.

Sintèssis de aquesta mida:

«El municipal pertenece al cos; pero el cos pertenece al uniforme.»

En un periódich titulat *La semana de Igualada*, hi llegeixo 'l següent párrafo extret de un article titulat *La pornografía*:

«Persona conozco, y por cierto de muchos alcances y de carrera brillante, que halla sus delicias leyendo la asquerosa ESQUELLA DE LA TORRATXA, y contemplando sus obscenas caricaturas y grabados.»

Lo periódich igualadí no sab lo que 's pesca. Las obscenitats no s' han de buscar en las columnas de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA. En tot cas se troban entre certs capelláns que viuen descaradament rodejats de majordonas y nebotetas.

Y las caricaturas verdaderas deuen trobarse en la redacció del destrempat periódich xarrupallantias, que ha intentat insultarnos.

Un telégrama dirigit á n' en Guimerá per alguns estudiants de la Universitat:

«Celebramos éxito obtenido *Mar y cel* en medio ent migos nuestro teatro.»

¡Quins contrastos ofereix la vida!

Los enemichs del teatro catalá aplaudint ab entusiasme *Mar y cel*; y 'ls amichs de nostre teatro, pagantlos l' aplauso ab un raig de guitzas!

Lo capitá general de la isla de Cuba ha manifestat á las autoritats de la Península qu' está resolt á tirar al mar los vins que s' fan en aquella isla y que resultin sofisticats.

Avis á la societat protectora dels animals.

Dat que 'ls peixos de la mar son ayguaders, tèt, per ventura, cap dret lo capitá general de Cuba á ferlos beure vi, y encare vi dolent, sofisticat, venenós?

Lo dit: tèt la paraula la societat protectora dels animals.

Quadros.

Crida l' atenció 'l que ab lo títul de *Camí de la iglesia* ha exposat en los aparadors de ca 'n Llibre 'l Sr. Ferrer y Pallejá. Es una deliciosa escena del camp plena de poesia y de veritat. L' autor de aquest quadro revela extraordinarias condicions.

En lo mateix aparador se 'n hi veuen dos del Sr. Balasch, qui ademés n' ha exposat alguns

altres en *El marco de oro* de la Rambla de Canaletas. Lo Sr. Balasch sent la naturalesa en son aspecte més grandíós y sab poetisarla, seguint ab acert las petjadas de son amich y mestre 'l distingit pintor Enrich Serra.

Es també un dels joves que ab més alé recorre la senda del art.

En lo *Foment del treball nacional* s' han tingut algunas reunions encaminadas á celebrar cada any firas y festas.

Pretenen los seus iniciadors que ab aquesta classe de solemnitats y diversions lo diner corre y la prosperitat del comers y la industria augmenta.

Aixís es que no s' hi posan per poch.

De moment voldrian que se 'n celebressen quatre; ó sian: Carnestoltas, Corpus, la Verge de la Mercé y Sant Tomás.

Barcelona está tronada,
trista, afligida, molesta...
Jo la veig tan mal parada
que per mí no está per festas.

Una costum xina.

Está relacionada ab la medicina y 'ls honoraris que percibeixen los metjes Aquests no cobran las visitas que fan, sino las que deixan de fer.

Més clar: una persona s' acondueta ab un metje convenint en entregarli una petita quantitat diaria mentres está bó. Dosde 'l moment que cau malalt deixa de pagar.

Inútil dir si 'ls metjes procuran per la salut dels seus parroquians y perque en cas de que 's presenti una malaltia, aquesta siga bèn curta.

¡Y encare dirán que 'ls xinets no son espavilats!

Un marit á la seva dona:

—¡Quin somni més horrorós hi tingut aquesta nit!

—¿Qué has somniat?

—He somniat qu' estavas menjant...

—¿Y de aixó 'n dius un somni horrorós?

—¡Calla, dona, deixam acabar: qu' estavas menjant palla!

▲ LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO.

1. XARADA 1.ª—*Ca-ram-bo-la*.
2. ID. 2.ª—*Es-pe-ran-sa*.
3. ANAGRAMA.—*Sert-Tres-Ters*.
4. SINONIMIA.—*Escudella*.
5. TRENCA-CLOSCAS.—*La creu de la mastia*.
6. LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Cuadernillo*.
7. GEROGLÍFICH.—*Per alpensins Alps*.

LOPEZ-EDITOR. Llibreria Espanyola. Rambla del Mitj, número 20, Barcelona.—Correu-Apartat, N.º 2.

IIIIJA HA ARRIBAT L' HORA!!!

Dijous, día 3 de Desembre

SORTIRÀ

L' ALMANACH

DE

La Esquella de la Torratxa

PERA L' ANY 1892

QUART DE SA PUBLICACIÓ

Redactat pels primers escriptors cataláns en número de **130** firmas.
Il·lustrat per **62** artistes, los mes notables de Catalunya y de fora, ab
255 grabats.

Una magnífica cuberta deguda á la paleta de **M. MOLINÉ**, cromolitografiada en los tallers de **Victor Labielle**.

IIII Preu 1 pesseta!!!!

XARADAS.

I.

A un poble d'alta montanya
qu' es casi un recó de mon,
hi vaig anar uns quants días
per fugir de la calor.

Vaig eixí una matinada
molt avants de sortí 'l sol,
quan la *prima* encar dormía
en lo més espés del bosch,
ab lo capet sota l' ala
dessota d' arbre frondós.

De aquell ayret fi y suau
me saturava 'ls pulmóns
que cap á la vall baixava
carregat de mil olors
de romaní y farigola
dels serrats del encontorn,
quan, no molt lluny, veig un home
que á la má tenint la *dos*,

FILLAS D' EVA.

Fot. Chalot.—París.

(ELLA:)—¿No es cert que m' escauhen
aquestos rissets del front?
(LO LECTOR, fent la rialleta:)
—Soy de la misma opinion.

en una feixa petita
estava segant molt *tot*.

Y veyent que ab tanta furia
s' ho prensa, dich:—Minyó,
veig que os donéu molta pressa.—
Y 'm va respondre agradós,
ell llavors, alsant lo cap:
—Ne vull fé' aviat un feix gros
per portá esmorsá ben fresch
al porch del senyor rector.

SALDONI DE VALLCARCA.

II.

—*Hu-dos* ara aquell conill.
—Ara no pot ser, *Total*;
tres-hu que vindrá en Pasqual
á dinar ab lo sèu fill.

EUDALANGA SALANGA.

ENDAVINALLA.

No soch cap bestia y tinch quá,
volo sens alas tenir,
no soch modista ni sastre
y lo que á mí 'm sobra es fil.
Soch de paper ó de tela,
la quitxalla 'm fa servir...
vaja que ab aquests informes
pots trobarme tot seguit.

ANAGRAMA.

Tè en Pepet molta *total*
y ara diu que 's desespera
perque la *tot* traicionera
li ha caigut com cop mortal.

L. LOPEZ Y LOPEZ,

TRENCA-CLOSCAS.

ELVIRA VELLDOL TE SON.

Combinar ab aquestas lletas lo títul de una comedia
catalana.

SERAPI GUITARRA.

LOGOGRIFO NUMERICH.

7.—Vocal.
1 8.—Animal.
2 9 7.—Carrer de Barcelona.
6 8 9 9.— » » »
1 8 5 3 4.— » » »
6 7 5 4 5 8.— » » »
1 8 5 5 4 5 8.— » » »
3 8 9 9 2 5 6 8.— » » »
1 2 3 4 5 6 7 8 9.— » » »
3 8 9 9 2 5 6 8.—Isla espanyola.
1 7 6 7 9 7 8.—Nom de dona.
6 8 3 7 9 8.— » » »
1 7 5 7 8.— » » »
9 2 9 8.— » » »
9 4 8.— » » »
7 8.— » » »
4.—Vocal.

TERS DE SÍLABAS.

.. ..
.. ..
.. ..

Primera ratlla vertical y horisontal: nom d' home.—
Segona: població de Navarra.—Tercera: pessa d' arti-
llerfa.

L. C. (a) LAGARTIJÍN.

GEROGLÍFICH.

QUI [ ]

NO : [ ]

J. USON.

BARCELONA:

Imprenta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.